

UDK 141.82

DOI br. 10.7251/SVR1409280P

COBISS. SI-ID 4566296

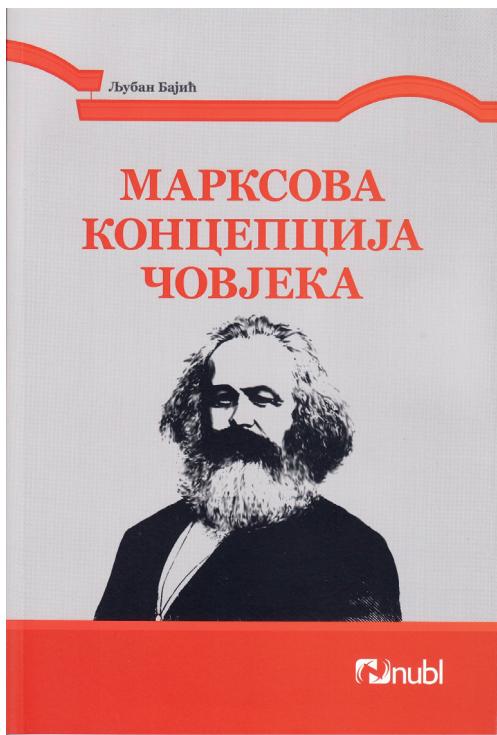
PRIKAZ STUDIJE

„MARKSOVA KONCEPCIJA ČOVJEKA“

Autor: **Dr Ljuban Bajić**

Izdavači: **Nezavisni univerzitet Banja Luka, 2014.**

Štampa: **Grafički Atelje Banja Luka**

Nizu svojih vrijednih izdanja, Nezavisni univerzitet Banja Luka dodao je još jednu publikaciju. Riječ je o mono-grafiji dr Ljubana Bajića „*Marksova konceptacija čovjeka - prilog ponovnom propitivanju Marksovog nasljeđa*“, koja tretira zanimljivu i aktuelnu temu.

Ova knjiga (mono-grafija) je zapravo, istraživački rad autora pod naslovom promišljanje Marsovog svatanja čovjeka, društva i istorije u novom vremenu.

Rad je u dužem vremenskom periodu osvježavan elementima detaljnije analize Marksovog nasljeđa i relevantnih kritika savremenih mislilaca, koji su kritički i

stvaralački ponovo isčitavali Marksа i na osnovu toga utrvrdili značaj njegovog mjesto u njegovoj filozofiji i društvenoj nauci.

Mnogi od navedenih osvrta i komentara na ovu temu mogu se opravdati stepenom razvoja društvenih i prirodnih nauka u Marksovo vrijeme i ne mogu se uzimati kao dokaz „ortodoksnosti marksizma“ i njegove prevaziđenosti u XX i XXI vijeku. Bez obzira na različite stavove on ostaje filozofija našeg vremena i teško ga je prevladati jer prilike koje su ga stvorile još nisu prevaziđene.

Rukopis je strukturiran u VI poglavlja, uz pregled korišćene literature tokom izrade monografije.

Dakle, kako sam autor navodi, osnovni motiv objavljivanja ove monografske studije je u tome što je posljednjih desetak godina Marksovo mišljenje ponovo u centru filozofske, ali i šire stručne javnosti, posebno njegovo gledanje na čovjeka i društvo:

Od Marksovih ekonomskih teza pa do pitanja otuđenja čovjeka i rješenja koja je mislilac prakse nudio na putu razotuđenja elementarni su dio ovog rada. Kao da sve što se danas događa na svjetskoj pozornici, mnogi teoretičari – između ostalog – vraćaju se djelima Marksа i uopšte mišljenja Marksističke provenijencije.

U interpretaciji Marksovog poimanja čovjeka, autor Ljuban Bajić, sa razlogom polazi od opšteg mjesteta Marksove teorije po kojoj je čovjek društveno složeno i do kraja ne definisano biće, ali je i prirodno biće. On je rodno biće, čovjek kao najviše biće za samog sebe. Naravno, ono što čovjek razdvaja od drugih bića jeste njegova praksa, rad kao „igra čovjekovih fizičkih i duhovnih snaga“.

Praksis je, takođe, i kriterij istorijske istine.

Iz takvih teoretskih polazišta, autor identificuje praksu kao „fundamentalnu strukturu čovjekova bivstvovanja“. Ali, istovremeno upozorava da su sve društveno ekonomске formacije ništa drugo do prostor egzistiranja otuđeog rada, pa prema tome i otuđene suštine čovjeka. U vezi s tim, autor prezentira različite forme otuđenja čovjeka (poznato „četvorostruko otuđenje“) korektono interpretirajući, prije svega, Marksove „Ekonomsko filozofske rukopise“. U tom horizontu, pokazuje se da ne postoji bilo kakva unaprijed određena suština čovjeka, nezavisna od konkretnih društveno-istorijskih uslova u kojima se ostvaruje. Drugim riječima, to znači da je i otuđenja takođe proizvod tih istih uslova, te da nosi na sebi žig vremenosti.

Zbog toga, koliko god promišljali fenomen otuđenja kao sadržaj koji pripada ovim ili onim istorijskim likovima – toliko ima razloga i za postavljanje pitanja o mogućnosti i stvarnosti razotuđenja čovjeka. Marks razotuđenje razumijeva kao put, kao proces. Njegova poznata dihotomija – carstvo nužnosti i carstvo slobode – upozorava nas da je u prvom slučaju riječ o tzv. predistoriji, a u drugom, o početku nove prave, istinske istorije. I upravo taj i takav početak ispostavlja brojne i kompleksne relacije Marksove misaone pozicije i onoga što nazivama savremenost. Upravo o

tome je dr Ljuban Bajić ispisao veoma instruktivne stranice ove studije, kojima dominira teza o immanentnoj otvorenosti Marksovog mišljenja. Tu otvorenost pohodiće mnogi kasniji mislioci, od Lukača, Bloha i Hajdegera, preko „kritičke teorije društva“, pa do onoga što se danas naziva mišljenjem i činom postmoderne. Sve to govori o značaju proučavanja Marksovih djela posebno nova promišljanja čovjeka.

Sve navedeno bi moglo značiti da je aktualitet Marksovog mišljenja, kao i ono što se označava kao povratak Marksu, najmanje dvostruko određeno:

1. Unutrašnjim vrijednostima samog Marksovog djela,

2. Karakterom savremenih društvenih procesa koji, nažalost, mnogo toga stavljaju u pitanja, a možda ponajviše ono što bi trebalo pripadati samoj suštini čovjeka.

Otuda, može se reći, upravo na tragu teksta koji je pred nama, da savremenim mišljenjem sa odviše razloga dominira jedno, doista bitno pitanje – rehabilitacija humanuma. Dakle, da li je i kako je moguća ova rehabilitacija u današnjem svijetu?

Dakako odgovori ne mogu biti jednoznačni, ali izgleda da mogu imati ono što se naziva zajedničkim nazivnikom. Čini mi se da je tu riječ o fenomenu budućnosti koja bi trebala da otvori realne mogućnosti da se čovjek potvrđuje kao univerzalno stvaralačko biće, a ne kao stvar među drugim stvarima ili kao talac logike sistema i tom sistemu pripadnih institucija. Po svemu sudeći, ovaku poruku na određen način šalje i naš autor, te je već to, samo po sebi, dovoljna preporuka za objavljivanje studije koja je pred nama.

Prof. dr Miodrag Živanović

Filozofski fakultet

Univerziteta Banjaluka